

כקדשי גבוה.

דמי עולה שבהן יביא בהם עולה ומועלין בהן.

דמי שלמים שבהן יביא בהן שלמים ונאכלין ליום אחד כחומרת שלמי נזיר ולא כסתם שלמים שדנאכלין לשני ימים ולילה אחד, ואין טעונין להם, משום שאנו צריכים לקיים את הפסוק "ונתן על כפי הנזיר" והרי הוא כבר מת.

והא עולה ושלמים דנזיר דקרבנות המכשירין נינהו שהם מתירים אותו ביין תגלחת וטומאה ובכל זאת קא אתו לאחר מיתה?

ודחינן: אמר רב פפא, הכי קא אמר רבי ירמיה: לא מצינו הכשר קבוע — שדווקא הוא המכשיר היחיד שלו [שהרי מצורע ונזיר טמא, האשם לבד מכשירן ולא קרבן אחר] — דבא לאחר מיתה, ואין להביא ראיה מקרבנות דנזיר, שאינם דומים כי שם הכשר, שאינו קבוע הוא,

דאמר מר, גילח הנזיר בסוף נזירותו על קרבן א-ה אחד משלשתן — ואפילו גילח על קרבן חטאת, יצא, והוכשר לשתות יין, ואם כן ההכשר שלהם אינו יחידי ומסוים, ולכן

שנשחטו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. (17)

מתקופה לה רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: קרבנות המכשירין נמי, מי לית בהו כאלו דאתו לאחר מיתה?

והתנן, נזיר טהור המפריש מעות לקרבנות נזירותו, ודינו הוא שצריך להביא חטאת עולה ושלמים, ולא פירש אלו מעות לאיזה קרבן, אמרינן לא נהנין מהן מדרבנן מפני דמי עולה שכלולין בהן, ולא מועלין בהן (18) מפני שראויין המעות לברא כולן שלמים הואיל ולא פירש אלו מהן לחטאת ואלו לשלמים, ושלמים אין בהם מעילה אלא באימוריהם לאחר זריקת הדם. ואם מת הנזיר וחיו לו מעות סתומין, שהפרישם עבור קרבנותיו אלא שלא ייחדן לקרבן מסוים, יפלו כולן לנרבה והיינו לשופרות לעולה, דכך היא הלכה למשה מסיני בנזיר.

אבל אם המעות מפורשין, שפירש איזה מהן לחטאת ואיזה לעולה ואיזה לשלמים, הרי:

דמי חטאת שבהן יוליך לים המלח כמו דין חטאת שמתו בעליה שדינה במיתה, ובדמי החטאת לא נהנין מהן מדרבנן, ולא מועלין בהן כיון שהם עומדים לאבוד אינם חשובים

דווקא בבהמה.

18. רש"י כתב שאין מועלין כדין ה' חטאות המתות שאין בהם מעילה. והגרי"מ פינשטיין זצ"ל דן מהי הסיבה בחטאות המתות שאין בהם מעילה, האם זה בגלל שהם הולכים לאיבוד, ואז אין להם כל ערך, או שיש להם דין שפוקע מהם האיסור מעילה. ובלשון רש"י משמע שהסיבה היא, כי הם הולכים לאיבוד.

17. רש"י מבאר שזו אחת מה' חטאות המתות. והוכיח המקדש דוד מדבריו [יט ת] שדין ה' חטאות המתות נאמר גם בחטאת העוף, כי הרי חטאת יולדת באה מן העוף, ונאמר כאן שהיורשין לא מביאים את חטאתה לאחר מיתה מדין ה' חטאות.

ובשיטה מקובצת [אות כח] כתב בהדיא דאין בעוף דין של ה' חטאות המתות. וכן כתב רש"י בנזיר [כב א] שדין חטאות המתות הוא

באים לאחר מיתה. (19)

מיתובי: אשם מצורע שנשחט שלא לשמו או שלא ניתן מדמו על גבי בהונות המצורע כדינו, הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון האשם מצורע נמכים כדינו, מכיון שהוא קרבן כשר, רק שלא עלה לבעליו המצורע לשם חובה להכשירו לבוא במחנה [ולאכול בקדשים] ולכן צריך אשם אחר להכשירו! (20)

ומסקינן: **תיובתא דרב** שאמר לעיל שאשם מצורע ששחטו שלא לשמו פסול הואיל ובא להכשיר ולא הכשיר וכאן מבואר שהקרבן כשר. — **תיובתא!**

רבי שמעון בן לקיש חולק על רב ואמר: **מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה**, ולא כרב שאמר פסולה, **ישיריה אינן נאכלין**, שהרי הם בכלל איסור חדש שלא הותר עדיין **עד שתביא מנחת העומר אחרת ותתירנה**, ככל תבואה חדשה שמותרת על ידי מנחת העומר.

ומקשינן: **מקרב היכי קרבה** מנחת העומר שקמצה שלא לשמה, איך היא קריבה, והרי כתוב "ממשקה ישראל", ומפסוק זה שנאמר ביחזקאל, **אנו לומדים שצריך להביא קרבנות דווקא מן המותר לישראל**, ודבר שאינו מותר לישראל מאיזה איסור, הוא גם לא ראוי להקרבה למזבח, והרי מנחה זו שלא הועילה קמיצתה להכשיר, הרי היא עדיין אסורה משום איסור חדש לישראל, ואם כן אינה ראויה אף לגבוה?

ומתריצין: **אמר רב אדא בר אהבה, קסבר ריש לקיש, אין פסול מחוסר זמן** — שהביא קרבן שעדיין לא הגיע זמנו — **לבו ביום**, שאם באותו היום יהיה זמנו, הרי אם הביא מוקדם יותר באותו יום, אינו נחשב למחוסר זמן, ואם כן גם במנחת העומר, כיון שבהמשך היום יהיה היתר לאיסור אכילת חדש על ידי המנחה האחרת שיביא, הרי גם המנחה הזאת נחשבת כדבר המותר לישראל וכשרה. (21)

המצורע כי חסר בו מתן בהונות, והאשם הנוסף שהוא מביא לאחר מכן הוא גם עולה לחובת אשם, או שהאשם הראשון מועיל לו לחובת אשמו כיון שנשחט לשמו כדין, אך ניתנה לו האפשרות להביא אשם נוסף כדי לקיים בו מצוות מתן בהונות, וזה אף על פי שאין אשם בא בתורת נדבה.

21. **החזון איש** מבאר, שאמנם כעת קודם לעומר עדיין יש איסור להדיוט, והטעם שאין מחוסר זמן לבו ביום אינו מתיר איסורי אכילה, אך בכל אופן אין כאן חסרון של משקה ישראל, כי הכלל של משקה ישראל אינו אומר שדבר שלא ראוי לאכילה לישראל הוא גם לא ראוי להקטרה, אלא ההגדרה היא שדבר שאסור

19. הראשונים בקידושין נחלקו בדין חטאת קודמת לעולה, האם זה רק דין לכתחילה אבל בדיעבד כשרה העולה, או שזה לעיכובא. ושיטת הריטב"א שם שזה לעיכובא [מלבד מצורע].

והאבי עזרי הקשה [מעשה הקרבנות יד] והרי נזיר שגילח על אחד משלשתן יצא, והיינו אפילו על עולה ושלמים, והרי להריטב"א זה קודם החטאת וצריך להפסל. [וראה במנחת אברהם שכתב ליישב, שדין חטאת קודמת בנזיר הוא שונה משאר מחוסרי כפרה והוא רק דין קדימה].

20. **הגרי"ז** בכתביו חוקר, אם לא נתן את דם האשם על הבהונות שמביא אשם אחר להכשירו, האם האשם הראשון אינו עולה כלל לחובת

מזבח, וישנן **בציבור** — מנחת העומר שבאה על ידי ציבור — **כביחיד**, מה שאין כן בעופות, אין את הדינים הללו, שאינן טעונין כלי שהרי מליקתן בציפורן, ולא נאמר בהן תנופה והגשה, ואין באין בציבור, שכתוב בהם "קרבנו", ולומדים מזה שדווקא יחיד מביא עוף ולא ציבור.

ואם איתא להא דאמר רבי שמעון בן לקיש שמנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה, נמצא שאחד מהחילוקים שאמרנו שיש בעוף שהותרו מכלל איסורן בקודש גם במנחות נמי משכחת לה דהותרו מכלל איסורן בקודש, ומאי ניהו, מנחת העומר, שהרי אסורה עדיין התבואה החדשה להדיוט וכבר הותרה לגבוה? (23)

ומתרצינן: כיון שאמרנו דאין מחוסר זמן לכו ביום, לאו איסורא הוא, נחשב הדבר כאילו כבר קרבה המנחה האחרת והותר איסור חדש, ואין זה מכלל איסורן.

מתיב רב אדא בריה דרבי יצחק: תנינא, יש בקרבנות העופות דינים שאין במנחות ויש במנחות דינים שאין בעופות.

יש בעופות שאין במנחות, שהעופות באין בנדבת שנים, שאפשר להביא בשותפות נדבת עוף, ומחוסרי כפרה דהיינו זב וזבה יולדת ומצורע מביאים עופות להכשירם בקדשים, והותרו העופות מכלל איסורן שנאסרו להדיוט — בקודש, שהרי הדיוט מותר באכילת עופות חולין דווקא על ידי שחיטה ולא על ידי מליקה. אבל בקודש הותרו על ידי מליקה, מה שאין כן במנחות, אין את הדינים הללו, שאין באות בשותפות משום שנאמר בהן "נפש" ומשמע דווקא אחת, ואין באות במחוסרי כפרה, ואין בהן היתר בקודש יותר מבהדיוט.

ויש במנחות שאין בעופות, שהמנחות טעונות הבאה בכלי דווקא, (22) וטעונות תנופה והגשה בקרן מערבית דרומית של

להדיוט, הוא פסול להקרבה בגלל שיש בו עצמו פסול, ולגבי פסול שייך לומר שאין מחוסר זמן לכו ביום, אבל לגבי איסור אכילה, כל רגע שעדיין לא הותרה האכילה האיסור עומד עד לזמן שיתירו אותו, ולא שייך לומר שאין מחוסר זמן לכו ביום להתירו קודם לכן, כי האיסור נמצא בפועל, אבל פסול, כיון שעומד היום להדחות מותר.

טעון כלי. ועוד תירץ, שלאחר הקמיצה יש דין ליתן את הקומץ בכלי וכמו שנאמר להלן [ו ב] "לא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן כלי", וגם דין זה גורם לקמיצה להקרא טעונת כלי. וראה בשיטה מקובצת [אות כ] שמעמיד דברי הגמרא דבעי כלי, בזה שנותן את הקומץ בכלי, ועל ידי זה הוי כעבודת קבלת הדם. ולדברי הגר"מ זה אפילו חלק מהקמיצה].

22. רש"י כתב שעופות אינם טעונות כלי כי מליקתן בציפורן. והקשה הגר"מ פנינשטיין זצ"ל, הרי גם קמיצת המנחה היא ביד ולא בכלי.

ותירץ, שהדין הוא לקמוץ מתוך כלי שרת, ודבר זה הוא חלק מגוף מעשה הקמיצה, ונחשב

23. קושית הגמרא היא לריש לקיש, והגר"ז בכתביו הקשה, שאף אם נסבור שהשירים מותרין, יהיה מוכח שמצאנו מנחות שהותרו מכלל איסורן בקודש. ואם כן הקושיא אינה דווקא לריש לקיש.

מתיב רב ששת, שנינו בברייתא: מצורע, שדינו לתת דם ואחר כך שמן על בהונותיו, אם הקדים מתן שמן למתן דם, ימלאנו ללוג שמן ויחזור ויתן מתן שמן אחר מתן דם כדינו, ואם הקדים את מתן בהונות למתן שבע שמזה באצבעו שבע פעמים מול פתח ההיכל, ימלאנו ללוג שמן ויזה ממנו מול פתח ההיכל, ויחזור ויתן מתן בהונות אחר מתן ז'. (24)

ואי אמרת אין מחוסר זמן לבו ביום, ונחשב כאילו כבר באה המנחה המתרת את החדש, אמאי צריכים כאן במצורע שיחזור ויתן שמן על הבהונות, נאמר שמכיון שיכול להזות כנגד פתח ההיכל עוד באותו היום, אין חסרון בהקדמת מתן השמן לבהונות לפני הזאת שבע, שהרי אין מחוסר זמן לדבר שיכול להתקן באותו היום, ונחשב לנו התיקון כאילו כבר נעשה, ואם כן נאמר שמכיון שנתן את השמן על הבהונות — מאי דעבד עבד, ומדוע שיצטרך לחזור וליתן עליהם לאחר ההזאה כנגד פתח ההיכל! ?

ומשני: אמר רב פפא, שאני הלכות מצורע דכתיבא בהווייה, דאמר הכתוב "זאת תהיה תורת המצורע", "תהיה" משמע בהיותה תהא דהיינו כסדרן דווקא.

מתיב רב פפא, אשם מצורע קודם לחטאת, ואם הקדים מצורע קרבן חטאתו לאשמו, לא אומרים שיהא אדם אחר ממורם בדמה של החטאת כדי שלא יקרוש עד שבינתיים יביא את האשם, ויזה מדמו ואחר כך יתן מדם החטאת כסדרן, אלא מניחין את החטאת עד למחר כדי שתעובר צורתה, שיעבור מראה לחלוחית בשר ממנה ותפסל בלינה, ואז תצא לבית השריפה (25) [אבל כל זמן שלא נפסלה בלינה אינה נשרפת אלא כשהפסול הוא בגופה], ואם כן מצאנו שיש מחוסר זמן לבו ביום, דאי לאו הכי אמאי נפסלת, הרי ראויה החטאת לבו ביום?

ותמהינן: מאי קא מותיב רב פפא, והא רב פפא עצמו הוא דאמר על קושיא דלעיל "שאני הלכות מצורע דכתיבא בהווייה" וצריכים להעשות דווקא כסדרן, ואם כן אף כאן צריך דווקא כסדרן?

ואמרינן: אלא רב פפא הכי קא קשיא ליה, אימא הני מיילי שאמרנו שדין מצורע כסדרן כי נאמרה בו הויה היינו בעבודה דווקא, שבעבודה נאמר הפסוק. אבל שחיטה הא לאו עבודה היא שהרי כשרה אפילו בזר, ובה לא נכתב הויה שיהא דווקא כסדרן, (26) ואם כן חזרה הקושיא למקומה — ואי אין

בלבד, וכמו לענין תדיר ושאינו תדיר, אבל לא כדי לעכב.

26. הראשונים כתבו טעמים שונים מדוע שחיטה אינה עבודה.

שיטת רש"י [זבחים יד ב], כיון ששחיטה כשירה אף בפסולין, היא אינה עבודה. התוספות כתבו, שאינה עבודה משום שמותר

24. המקדש דוד [יב ו] חוקר האם מתן בהונות נקרא עבודה, או שאין זה עבודה אלא רק מעשה טהרת מצורע.

25. מבואר כאן שאי אפשר להקריב את החטאת כל זמן שלא קרב האשם, והקשה המקדש דוד [יב ב] שבפשוטו הסוגיא בזבחים נראה שדין הקדימה של האשם לחטאת הוא לחשיבות

בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר שלא בפירוש אמר ריש לקיש לדין זה, אלא כך שמענו מדבריו.

דתנן, אין מביאין מתבואה חדשה מנחות וביבורים ומנחת בהמה דהיינו מנחת נסכים שמביאין עם קרבן בהמה קודם לעומר, ואם הביא – פסול, שהרי עדיין אסור מדין חדש [ולא הוי ממשקה ישראל – מן המותר לישראל, תוס' לקמן סח ב].

קודם לשתי הלחם נמי לא יביא דברים אלו, דכתיב בשתי הלחם "קרבן ראשית" – שיהא ראשית לכל הקרבנות, ואם הביא כשר.

ואמר רבי יצחק אמר ריש לקיש, לא שנו שאם הביא קודם לעומר פסול – אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר בניסן שלא הותר עדיין חדש. אבל בששה עשר בניסן, אם הביא אלו הדברים קודם למנחת העומר,

מחוסר זמן לבו ביום, יהא אחר ממרס בדמה (27) ולחקריב אשם והדר לקריב חטאת?

אלא אמר רב פפא, היינו טעמא דריש לקיש דאמר "מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה" והרי לכאורה אינו מן המותר לישראל שהרי חדש אסור עדיין, דקפבר, האיר מזרח האיר יום ט"ז בניסן, מתיר את החדש אפילו לא קרבה עדיין מנחת העומר, כי עצם היום מתירה וכדרכי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרויהו, אפילו בזמן שבית המקדש קיים ומביאין מנחת העומר, האיר מזרח – מתיר [ומה שאמרנו שאין שירה נאכלין עד שיביא מנחת העומר אחרת, הוא משום דמצוה להמתין ולא לאכול חדש אף אחר שהאיר המזרח עד שיביאו מנחת העומר, רש"י].

ואמרינן: והא דריש לקיש שאמר מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה, וטעמו משום שסובר האיר מזרח מתיר, לאו

פסול, ובחולין כשר, ואם כן יתכן שבקדשים שחיטה עבודה היא.

27. בכתבי הגר"ז הקשה שהרי מבואר שבחטאות החיצונות כשר גם דם קרוש, ומדוע אומרת הגמרא שצריך שאחר יהא ממרס בדם. והגר"ח תירץ, שאמנם בכל סוגי החטאות יש דין של טבילת אצבע, אבל יש חילוק בין חטאות הפנימיות לחיצוניות, שבפנימיות כתוב "וטבל", ולמדנו שיש דין בדם שיהיה ראוי לטבילה והזאה, ולכן אם יקרש הדם הוא נעשה דחוי ונפסל. אבל בחטאות החיצונות אין דין "וטבל" אלא "ולקח", כלומר שיעשה בפועל טבילה, ואף אם קרש הדם ואחר כך נעשה לנוול בחזרה, הוא אינו דחוי וכשר להזאה. ולכן גם כאן נאמר

לעמוד בחוץ ולשחוט בהושטת ידו לפנים, ואם זה היה שירות, זה היה צריך להעשות לפני ה'. וכן אם נתלה באויר ושחט שחיטתו כשירה, ובשאר עבודות הקרבן פסולה, דאין דרך שירות בכך.

ה"י מאורלינש ורש"י בכת"י [זבחים סח ב] פירשו, דלאו עבודה היא כיון שגם חולין צריכים שחיטה, ולא רק קדשים, ומוכח שהציווי לשחוט אינו מטעם עבודה.

וכתב הבית הלוי [ב כג] שאף לשיטת ר"י דאורלינש וודאי שיש מצוה בשחיטת קדשים מהתורה, אלא רק שאין זה עבודת קרבן כמו זריקה וקבלה.

והשפת אמת הקשה לשיטת ה"י דאורלינש, דאף שיש שחיטה בחולין, הרי מתעסק בקדשים